

wegwijzer 5

algemeen

beleid

wegwijzers

zorg & ondersteuning

voor ouderen met een verstandelijke beperking

De wegwijzers van KansPlus/VraagRaak geven inzicht in de zorg en ondersteuning voor ouder wordende mensen met een verstandelijke beperking. Naastbetrokkenen (familie of vertegenwoordigers) kunnen, samen met het ouder wordende familielid of de bekende, op een overzichtelijke manier bekijken hoe de zorg en ondersteuning is. En of er wensen en behoeften zijn aan aanpassingen. De wegwijzers geven zo richting aan een gesprek over zorg en ondersteuning.

Werken met de wegwijzers

Er zijn vijf wegwijzers. Iedere wegwijzer gaat over een ander onderwerp:

- wonen en veiligheid
- dagbesteding en vrijetijd
- zorg en welzijn
- bijzondere aandachtsgebieden
- algemeen beleid.

U kunt er voor kiezen om alle wegwijzers in te vullen. Dan krijgt u een totaalbeeld van de zorg en ondersteuning voor uw familielid of voor degene die u vertegenwoordigt.

U kunt ook zelf kiezen welk onderwerp van belang is voor degene die u vertegenwoordigt.

- De wegwijzers bestaan uit vragen. De vragen worden zo gesteld dat u alleen met ja en nee kunt antwoorden. Soms wordt u gevraagd andere mogelijkheden aan te kruisen. Op deze manier loopt u snel door de vragen heen.
- U komt in de wegwijzer vervolgens plekken tegen waar u even stil kunt staan bij wat u tot dan toe heeft ingevuld. U kunt hier opschrijven wat de *aandachtspunten* zijn van de zorg en ondersteuning en wat u eventueel anders zou willen.
- U vult de wegwijzer voor uzelf, voor degene die u vertegenwoordigt, in. Het gaat daarbij niet om een 'score' van het aantal ja en nee, aan de hand waarvan u een conclusie krijgt. Het gaat er om dat u *zich bewust wordt* van de stand van zaken als het gaat om zorg en ondersteuning voor uw familielid of bekende met een beperking. En dat u zelf

concludeert wat u eventueel anders zou willen.

- Dit levert u een goede basis van kennis en informatie om met iemand van de zorginstelling in *gesprek* te gaan. Bijvoorbeeld over een zorg- of ondersteuningsplan. Ook geeft de wegwijzer signalen weer die u kunt delen met de cliëntenraad.

Ouder wordende mensen

Onder 'ouder wordende mensen' verstaan we mensen met een verstandelijke beperking die ouder zijn dan 40 tot 50 jaar. Mensen met Down syndroom kunnen vanaf hun veertigste al te maken krijgen met demantie. Bij mensen met ernstige, meervoudige beperkingen kunnen verouderingsprocessen ook rond deze leeftijd intreden.

Het gaat om ouder wordende mensen met een verstandelijke beperking die gebruik maken van de diensten van een zorginstelling. Volgens het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) was in 2001 van de mensen met een verstandelijke beperking 14 procent ouder dan 50 jaar (16.000 cliënten). In 2020 zal dat 23 procent zijn (26.000 cliënten). Het gaat dus om een groeiend aantal ouder wordende mensen met een verstandelijke beperking.

NB: Ieder mens wordt op zijn eigen wijze ouder. We doorlopen niet allemaal hetzelfde proces. Leeftijdsbepalingen zijn belangrijk voor het ontwikkelen van beleid. Maar als het om het individu gaat, doorloopt ieder zijn eigen proces.

Dit is wat de wegwijzer doet:

- het maakt u bewust van de zorg en ondersteuning die er is
- het zorgt er voor dat u aandachtspunten formuleert over wat anders kan
- het biedt u een basis voor een gesprek met de zorginstelling (verbetering van de communicatie).

wegwijzer 5

algemeen beleid

Het aantal ouderen met een verstandelijke beperking groeit. Het ouder worden vraagt om andere zorg en ondersteuning op het gebied van wonen, veiligheid, dagbesteding, vrije tijd, zorg en welzijn. Het is belangrijk dat zorginstellingen hier tijdig en goed op in spelen.

- Houdt de zorginstelling voldoende rekening met ouder wordende mensen met een verstandelijke beperking?
- Is passende zorg en ondersteuning voorhanden?
- Is personeel deskundig en voorbereid?
- Hoe kunnen familie, mantelzorgers, vrijwilligers en andere organisaties gebruik maken van inspraak bij zorg op maat?

De zorginstelling kan deze zaken vaststellen in ouderenbeleid.

Naastbetrokken (familie en cliëntvertegenwoordigers) en cliëntenraden praten mee over dit ouderenbeleid. Zo zorgen ze er met elkaar voor dat ouder wordende mensen een goede kwaliteit van leven hebben.

De Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland (VGN) definieert ouderenbeleid als volgt: 'Alles wat binnen een organisatie doelgericht plaatsvindt om de inhoud van zorg- en dienstverlening, de woonomgeving, de dagbesteding, de deskundigheid van de ondersteuners zodanig vorm te geven dat deze bijdraagt aan een zo hoog mogelijke kwaliteit van leven van de oudere (verstandelijk) gehandicapte.' (VGN Ouderenbeleid: Hoe ver zijn we al?, oktober 2011.)

Barry

Marja is de zus van Barry (61). Barry heeft een meervoudige beperking en kan niet praten. Hij woont in Noordwijk bij 's Heeren Loo in een huis samen met vijf andere oudere mensen met meervoudige beperkingen. Marja helpt Barry bij beslissingen over de zorg en ondersteuning.

Marja: "Er zijn allerlei zaken waar je op kunt letten als iemand met een beperking ouder wordt. Mensen kunnen zich anders gaan gedragen. Ze kunnen niet meer goed tegen nieuwe dingen. Ze hebben meer privacy nodig of voelen zich minder veilig. Het bewegen gaat minder goed of ze vallen vaker. Dan is andere zorg en ondersteuning nodig. Het vraagt van medewerkers een andere manier van omgaan met mensen."

Het is belangrijk dat de zorginstelling nadenkt over de zorg en ondersteuning aan oudere mensen. Dat zij afspraken maken over hoe zij hier mee om gaan. Deze afspraken moeten in het beleid van de zorginstelling staan. Marja: "De zorginstelling hier heeft een plan gemaakt voor ouder wordende mensen met een verstandelijke beperking en voor mensen die dementeren."

- 1 In welke doelgroep valt uw ouder wordende familielid of bekende voor wie u deze wegwijzer invult?
- mensen met een licht verstandelijke beperking
 - mensen met een matig verstandelijke beperking
 - mensen met een ernstig verstandelijke beperking
 - mensen met Down syndroom
 - mensen met een visuele beperking
 - mensen met een auditieve beperking algemeen
 - anders
- 2 Heeft u het idee dat de zorginstelling passende zorg en ondersteuning kan bieden aan uw ouder wordende familielid of bekende (oftewel heeft de zorginstelling een ouderenbeleid)?
- ja
 - nee
- Zo ja:
- 2a Heeft de zorginstelling u van dit ouderenbeleid op de hoogte gebracht?
- ja
 - nee
- 2b Kunt u makkelijk informatie krijgen over het ouderenbeleid als u er naar vraagt?
- ja
 - nee
- 2c Is er een contactpersoon voor het ouderenbeleid?
- ja
 - nee
- 2d Kunt u met deze persoon praten over de zorg en ondersteuning voor uw ouder wordende familielid of bekende?
- ja
 - nee
- 2e Waar richt het ouderenbeleid van de zorginstelling zich volgens u vooral op?
- wonen
 - dagbesteding
 - ondersteuning
 - deskundigheidsbevordering personeel
 - familie/mantelzorg/vrijwilligers
 - samenwerking met andere organisaties
 - onderzoek
- 3 Is er een zorg- of ondersteuningsplan voor uw familielid of bekende?
- ja
 - nee
- 4 Zijn er speciale woningen bij de zorginstelling voor ouder wordende mensen met een verstandelijke beperking?
- ja
 - nee
- 5 Zijn er speciale voorzieningen in de bestaande woning van uw familielid of bekende, die gericht zijn op het ouder worden?
- ja
 - nee
- 6 Is de dagbesteding voor uw familielid of bekende aangepast aan ouder wordende mensen met een verstandelijke beperking?
- ja
 - nee
- 7 Is de begeleiding van uw familielid of bekende goed ingesteld op ouder wordende mensen met een verstandelijke beperking?
- ja
 - nee
- 8 Werkt de zorginstelling samen met een verpleeghuis of een bejaardencentrum?
- ja
 - nee
- 9 Organiseert de zorginstelling wel eens een bijeenkomst over palliatieve zorg (zorg bij naderend levenseinde)?
- ja
 - nee
- 10 Organiseert de zorginstelling wel eens een bijeenkomst rond vraagstukken als eenzaamheid, dementie en chronisch ziek zijn?
- ja
 - nee
- 11 Betreft de zorginstelling u als familie of vertegenwoordiger bij de zorg en ondersteuning voor uw ouder wordende familielid of bekende?
- ja
 - nee

Schrijf hier uw aandachts- en verbeterpunten